EUROOPA KOHTU MÄÄRUS (seitsmes koda)

19. mai 2009 *

Kohtuasjas C-166/08,

mille ese on EÜ artikli 234 alusel Amtsgericht Büdingeni (Saksamaa) 10. aprilli 2008. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 18. aprillil 2008, kriminaalasjas

Guido Weberi süüdistuses,

EUROOPA KOHUS (seitsmes koda),

koosseisus: koja esimees A. Ó Caoimh, kohtunikud U. Lõhmus (ettekandja) ja A. Arabadjiev,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

kohtujurist: J. Mazák,
kohtusekretär: R. Grass,

olles otsustanud lahendada asja põhistatud määrusega vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 104 lõike 3 esimesele lõigule,

olles ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

annab käesoleva

määruse

1 Eelotsusetaotlus puudutab nõukogu 14. juuni 1989. aasta direktiivi 89/397/EMÜ toiduainete ametliku kontrolli kohta (EÜT L 186, lk 23; ELT eriväljaanne 13/10, lk 5) artikli 7 lõike 1 teise lõigu tõlgendamist.

2 Taotlus on esitatud kriminaalasjas äriühingu Routhier Weber GmbH (edaspidi „Routhier Weber") juhataja G. Weberi süüdistuses selles, et ta on turustanud toiduainet eksitava nimetuse all.

Õiguslik raamistik

Ühenduse õigusnormid

Toiduainete kontroll

3 Toiduainete ametlik kontroll oli kuni 31. detsembrini 2005 reguleeritud direktiiviga 89/397.

4 Selle direktiivi põhjenduse 13 kohaselt:

„kuigi ettevõtjatel ei tohiks olla õigust kontrollimistest keelduda, tuleks samas säilitada nende seaduslikud õigused, eelkõige tootmissaladuse õigus ja edasikaebeõigus".

5 Nimetatud direktiivi artiklis 4 on sätestatud:

„1. Kontrollimine toimub:

a) regulaarselt;

b) kui kahtlustatakse, et direktiivi ei täideta.

2. Kontrollimisel kasutatakse eesmärgile vastavat menetlust.

3. Kontrollimine hõlmab kõiki tootmis-, valmistamis-, ühendusse importimise, töötlemis-, ladustamis-, transportimis-, jaotamis- ja kauplemisetappe.

[…]”

6 Direktiivi 89/397 artiklis 5 on ette nähtud:

„Kontroll toimub artiklites 6–9 nimetatud tingimuste kohaselt ja arvestades kavandatud kontrolli eesmärke ning koosneb ühest või mitmest järgmisest toimingust:

1) vaatlus;

2) proovide võtmine ja analüüs;

[…]”

7 Selle direktiivi artikli 6 alusel:

„1. Kontrollimisele kuuluvad:

[…]

d) valmistooted;

[…]

h) toiduainete märgistamine ja esitlusviis;

[…]”

8 Osundatud direktiivi artikkel 7 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Artikli 6 lõike 1 punktides b–f loetletud toodetest võib analüüside jaoks proove võtta.

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et kontrollitavatel oleks võimalik taotleda uut kontrolli.

2. Analüüsimine toimub ametlikes laborites.

Liikmesriigid võivad volitada ka teisi laboreid analüüse tegema.”

9 Sama direktiivi artiklis 10 on ette nähtud:

„Kontrollijad võtavad asjakohased meetmed, kui avastatakse rikkumine või seda kahtlustatakse."

10 Direktiivi 89/397 artikkel 12 sätestab:

„1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et kontrollitavatel füüsilistel ja juriidilistel isikutel oleks õigus pädevate asutuste kontrollmeetmete suhtes kaebus esitada.

[…]"

Päritolunimetus „feta"

11 Ühenduse õiguses on nimetus „feta" kaitstud kui päritolunimetus. Komisjoni 14. oktoobri 2002. aasta määrusega (EÜ) nr 1829/2002, millega muudetakse määruse (EÜ) nr 1107/96 lisa seoses nimetusega „feta" (EÜT L 277, lk 10; ELT eriväljaanne 03/37, lk 195), on see nimetus kantud nõukogu 14. juuli 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 2081/92 põllumajandustoodete ja toiduainete geograafiliste tähiste ja pärit-

olunimetuste kaitse kohta (EÜT L 208, lk 1; ELT eriväljaanne 03/13, lk 4) artikli 6 lõikes 3 ette nähtud registrisse.

12 Määruse nr 2081/92 artiklis 4 on sätestatud:

„1. Kaitstud päritolunimetuse või kaitstud geograafilise tähise kasutamiseks peab asjaomane põllumajandustoode või toiduaine vastama tehnospetsifikaadile.

2. Tehnospetsifikaat sisaldab vähemalt järgmisi elemente:

[…]

b) põllumajandustoote või toiduaine kirjeldus, sealhulgas vajaduse korral tooraine kirjeldus, ning toote või toiduaine peamised füüsikalised, keemilised, mikrobioloogilised ja/või organoleptilised omadused;

[…]”

Siseriiklikud õigusnormid

13 Lebensmittel-, Bedarfsgegenstände- und Futtermittelgesetzbuch (toiduainete, laiatarbekaupade ja loomasööda seadustik) põhikohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis (edaspidi „LFGB") sätestab §-s 11 „Sätted kaitseks eksitamise eest":

„(1) Keelatud on majandustegevusena turule viia toiduaineid eksitava nimetuse, andmete või esitlusega või reklaamida toiduaineid kas üldiselt või üksikjuhul eksitava kirjeldusega või muude eksitavate andmetega. Eksitamisega on eriti tegemist siis, kui:

1) toiduaine puhul kasutatakse nimetusi, andmeid, esitlusi, kirjeldusi või muid andmeid, mis võivad viia eksitusse nende tunnuste osas, eriti toiduaine liigi, omaduste, koostise, hulga, säilivusaja, allika, päritolu või tootmise või saamise viisi osas;

[….]"

14 LFGB § 43 „Proovi võtmine” sätestab:

„(1) Kontrollimiseks pädevad isikud ja ettevaatusabinõuna ka politseiametnikud on õigustatud nõudma analüüsimiseks proove või neid võtma proovide võtmist kinnitava dokumendi vastuandmisel. Kui käesoleva seaduse alusel antud määrustes ei ole sätestatud teisiti, jäetakse kontrollitavale osa proovist või siis juhul, kui proovi ei saa üldse või ilma uurimise eesmärke kahjustamata jagada samasuguse koostisega osadeks, jäetakse talle proovi asemel teine samasugune eksemplar, mis on võetud samast kohast ja samalt tootjalt kui see, kellelt proov võeti. Tootja võib loobuda proovi saamisest.

(2) Kontrollitavale jäetud proovid suletakse või pitseeritakse ametlikult. Neile märgitakse proovi võtmise kuupäev ja kuupäev, pärast mida sulgemine või pitseerimine tühistatakse.

(3) Isik, kellele proov jäetakse ja kes ei ole tootja, on kohustatud proovi asjakohaselt ladustama ja säilitama ning selle tootja nõudmisel viimase kulul ja vastutusel väljastama tootja poolt määratud ja toiduohutust reguleerivate õigusnormide alusel tunnustatud eraõiguslikule eksperdile ekspertiisi teostamiseks.

[…]”

15 LFGB §-des 59 ja 60 on ette nähtud kriminaalkaristused ja haldustrahvid. LFGB § 59 sätestab:

„(1) Vabadusekaotusega kuni üks aasta või rahatrahviga karistatakse:

[…]

7) isikut, kes vastuolus § 11 lõike 1 esimese lausega turustab toiduainet eksitava nimetuse, andmete või esitluse abil või reklaamib seda eksitava kirjelduse või avaldusega,

[…]”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

16 Amt für Veterinärwesen und Lebensmittelüberwachung (veterinaar- ja toiduamet), asukoht Vechta (Saksamaa), võttis 2. novembril 2005 toiduaineproovi oma tööpiirkonnas asuvas jaekaupluses. Toote pakend kandis nimetust „Fresca d’Oro, Feta –

original griechischer Schafskäse – aus Schaf- und Ziegenmilch in Salzlake gereift" (Fresca d'Oro feta – originaalne Kreeka lambajuust – lamba- ja kitsepiimast, laagerdatud soolvees).

17 Põhikohtuasjas asjassepuutuva toote oli Kreekast Saksamaale importinud Routhier Weber. Seejärel suunati see kõnesolevasse kauplusse kahe vahendaja kaudu: „ZHG Offenburg" ja „Zentrale Gronau".

18 Kreeka 11. jaanuari 1994. aasta ministri määruse nr 313025, millega tunnustatakse fetajuustu kaitstud päritolunimetust (KPN), artikli 1 alusel on nimetus „feta" tunnustatud kaitstud päritolunimetusena soolvees säilitatava toorjuustu jaoks, mida valmistatakse traditsiooniliselt Kreekas, täpsemalt sama artikli lõikes 2 nimetatud piirkondades lambapiimast või lamba- ja kitsepiima segust.

19 Lebensmittelinstitut Braunschweig (Braunschweigi toiduaineinstituut), mis on Niedersächsisches Landesamt für Verbraucherschutz und Lebensmittelsicherheiti (Alam-Saksi liidumaa tarbijakaitse ja toiduohutuse amet) haldusalas ja kus põhikohtuasjas asjassepuutuvat proovi analüüsiti, tegi kindlaks, et proovi lehmapiima sisaldus on 21% (±2%). Avastamispiir on 3%. Selle tulemusena ta leidis, et eespool viidatud nimetus on LFGB § 11 lõike 1 punkti 1 tähenduses eksitav ja vaidlustas nimetuse.

20 Põhikohtuasjas asjassepuutuva proovi võtmisel jäeti teine proov selle kaupluse külmkambrisse, kus proov võeti. Ei põhikohtuasjas asjassepuutuva kauba tootjale ega ZHG Offenburgile ei teatatud proovi võtmisest ja teise proovi kontrollitavale jätmisest.

21 Proovi võtmisest või teise proovi olemasolust ei teatatud ka äriühingule Routhier Weber, keda ei olnud mainitud põhikohtuasjas asjassepuutuva toote etiketil. Põhikohtuasjas asjassepuutuva proovi analüüsimisest sai ta esimest korda teada 21. märtsil 2006 ehk ligi kolm kuud pärast selle toote säilitamise tähtaja möödumist. Uus kontroll ei olnud seega enam võimalik.

22 Staatsanwaltschaft Gießen (Gießeni prokuratuur) esitas 22. detsembril 2006 süüdistuse Routhier Weberi juhatajale G. Weberile selles, et ta turustas toiduainet eksitava nimetuse all, millega on rikutud LFGB § 11 lõike 1 esimest lauset, ning taotles süüdistatava kohtu alla andmist.

23 Selle menetluse käigus tekkis eelotsusetaotluse esitanud kohtul küsimus, kas süüdistatavat, kes turustas põhikohtuasjas asjassepuutuvat toodet, võib pidada kontrollitavaks direktiivi 89/397 artikli 7 tähenduses, mis jaatava vastuse korral tähendab seda, et tal on õigus nõuda teise proovi analüüsi uue kontrolli teostamiseks.

24 Neil asjaoludel otsustas Amtsgericht Büdingen menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas direktiivi 89/397 […] artikli 7 lõike 1 teist lõiku tuleb tõlgendada mõiste „kontrollitav” osas nii, et selle all ei mõisteta mitte üksnes tootjat, vaid ka toiduaine turustajat, niivõrd kuivõrd teda võib kas haldus- või kriminaalkorras vastutusele võtta toiduaine seisukorra või selle märgistuse eest?”

Eelotsuse küsimus

25 Kodukorra artikli 104 lõike 3 esimese lõigu kohaselt võib Euroopa Kohus juhul, kui vastuse eelotsuse küsimusele võib selgelt tuletada olemasolevast kohtupraktikast, igal ajal pärast kohtujuristi ärakuulamist lahendada asja põhistatud määrusega, milles viidatakse asjakohasele kohtupraktikale.

26 See säte on kohaldatav käesolevas kohtuasjas.

27 Eelotsusetaotluse esitanud kohus taotleb oma küsimusega sisuliselt selgitust, kas direktiivi 89/397 artikli 7 lõike 1 teist lõiku tuleb tõlgendada nii, et „kontrollitavaks" selle sätte tähenduses peetakse äriühingut, kes toiduainet importis ja seejärel turustas ning kelle juhataja võib sellest tootest jaekaupluses võetud proovide analüüsi alusel võtta haldus- või kriminaalkorras vastutusele toote seisukorra või märgistuse eest?

28 Selle kohta tuleb alustuseks märkida, et juba mainitud sätte sõnastusest nähtub, et iga liikmesriik on kohustatud andma asjaomasele ettevõtjale õiguse saada ka teiste ekspertide arvamus (10. aprilli 2003. aasta otsus kohtuasjas C-276/01: Steffensen, EKL 2003, lk I-3735, punkt 42).

29 Antud juhul ilmneb käesoleva määruse punktidest 21 ja 22, et esiteks ei teatatud äriühingule Routhier Weber põhikohtuasjas asjassepuutuva proovi võtmisest ega teise

proovi olemasolust ja teiseks, et selle äriühingu juhatajale G. Weberile esitati nende kontrollimeetmete tulemusena süüdistus selles, et ta turustas toiduainet eksitava nimetuse all.

30 Euroopa Kohus on juba leidnud, et uue kontrolli eesmärk on tagada ettevõtjate seaduslikud õigused ja eriti nende õigus edasi kaevata kontrolli teostamise tulemusena võetud meetmete peale (eespool viidatud kohtuotsus Steffensen, punkt 48).

31 Sellest järeldub, et sellises olukorras nagu põhikohtuasjas, kus jaemüüjalt võetud toiduproovide analüüsi tulemuste põhjal on alustatud kriminaalmenetlust isiku suhtes, kes on toidukaupa importiva äriühingu juhataja, tuleb nimetatud äriühingut pidada „kontrollitavaks" direktiivi 89/397 artikli 7 lõike 1 teise lõigu tähenduses (vt analoogia alusel eespool viidatud kohtuotsus Steffensen, punkt 49).

32 On tõsi, et erinevalt nendest faktilistest asjaoludest, mille põhjal on tehtud eespool viidatud kohtuotsus Steffensen, on põhikohtuasjas alustatud kriminaalmenetlust, mitte haldusmenetlust, ja küsimus ei ole ka „kaebuse" esitamises kohtusse, vaid hoopis otse kohtu alla andmises prokuratuuri esitatud süüdistuse põhjal. Kuigi direktiivi 89/397 artikkel 10 näib esmapilgul viitavat haldusmeetmetele, selgub nimetatud kohtuotsusest, et liikmesriigid tegutsevad ikka selle direktiivi raamides ka siis, kui nad kohaldavad toiduaineid käsitlevate õigusaktide täitmise tagamiseks sunnimeetmeid, nagu väidab Euroopa Ühenduste Komisjon. Kriminaalmenetluses on osutatud direktiivi artikli 7 lõike 1 teises lõigus ette nähtud kaitseõigustel eriline tähtsus.

33 Pealegi ei tohi asjaolu, et põhikohtuasjas asjassepuutuva toote etiketil ei ole importijat mainitud, saada takistuseks uue kontrolli taotlemise õiguse teostamisel. Direktiivi 89/397 artikli 4 lõike 3 sõnastusest ja sellest, et seal on loetletud erinevad etapid, milles

kontrolli teostatakse, selgub, et haldustegevus ja/või sunnimeetmed võivad puudutada suurt hulka isikuid, palju enamaid kui need, keda on mainitud etiketil kooskõlas toiduaineid käsitlevate ühenduse õigusaktidega.

34 Eelnevat arvestades tuleb küsimusele vastata, et direktiivi 89/397 artikli 7 lõike 1 teist lõiku tuleb tõlgendada nii, et „kontrollitavaks" selle sätte tähenduses peetakse äriühingut, kes toiduainet importis ja seejärel turustas ning kelle juhataja võib sellest tootest jaekaupluses võetud proovide analüüsi alusel võtta haldus- või kriminaalkorras vastutusele toote seisukorra või märgistuse eest.

Kohtukulud

35 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (seitsmes koda) otsustab:

Nõukogu 14. juuni 1989. aasta direktiivi 89/397/EMÜ toiduainete ametliku kontrolli kohta artikli 7 lõike 1 teist lõiku tuleb tõlgendada nii, et „kontrollitavaks" selle sätte tähenduses peetakse äriühingut, kes toiduainet importis ja

seejärel turustas ning kelle juhataja võib sellest tootest jaekaupluses võetud proovide analüüsi alusel võtta haldus- või kriminaalkorras vastutusele toote seisukorra või märgistuse eest.

Allkirjad